

UNIWERSYTECKIE CENTRUM PRZYRODNICZE IM. PROFESORA ANDRZEJA MYRCHY

Bielik - nasz ptak narodowy

Szkoła Podstawowa

Pomoce dydaktyczne: atlasy, klucze, strony internetowe

1. Przeczytaj

Katechizm polskiego dziecka

Władysław Bełza

- Kto ty jesteś?
- Polak mały.
- Jaki znak twój?
- **Orzeł biały.**
- Gdzie ty mieszkasz?
- Między swemi.
- W jakim kraju?
- W polskiej ziemi.
- Czym ta ziemia?
- Mą Ojczyzną.
- Czym zdobyta?
- Krwią i blizną.
- Czy ją kochasz?
- Kocham szczerze.
- A w co wierzysz?
- W Polskę wierzę.
- Coś ty dla niej?
- Wdzięczne dziecię.
- Coś jej winien?
- Oddać życie.

Za ptaka umieszczanego na Godle Polski uznaje się bielika z rodziny jastrzębiowatych. Potocznie zwany jest orłem, choć nim nie jest.

2. Posłuchaj

Orzeł – symbol królewskiej władzy

Orły od stuleci są dla człowieka symbolem odwagi, siły i dostojności. Ich wizerunki umieszczano na herbach i sztandarach. Już w starożytności orzeł stanowił symbol boskości. W mitologii greckiej był ptakiem Zeusa, w starożytnym Rzymie stał się symbolem władzy cesarskiej. W chrześcijaństwie orzeł symbolizował modlitwę i łaskę, w ikonografii jest emblematem m.in. św. Jana Chrzciciela i Jana Ewangelisty, św. Augustyna oraz św. Jana od Krzyża. Wizerunek orła widnieje w godłach 25 państw m.in. Stanów Zjednoczonych, Rosji, Meksyku, Egiptu, Jemenu, Syrii, Albanii, Indonezji, Rumunii, Austrii i Niemiec. W Polsce biały orzeł był herbem Piastów. Pierwszy król Polski Bolesław Chrobry przyjął herb z wizerunkiem orła białego. Pierwowzorem godła narodowego jest nasz największy ptak drapieżny – bielik. Orły, pomimo że wywarły tak duży wpływ na kulturę człowieka, były bezlitośnie prześladowane i zabijane już od XVIII wieku. Upatrywano w nich konkurentów człowieka do zasobów przyrody, np. obwiniano za straty wśród zwierzyny łownej. W trakcie dwóch ostatnich stuleci bezwzględne zwalczanie spowodowało, że wiele gatunków znalazło się na skraju wymarcia.

Źródło: <https://www.bip.biebrza.org.pl/plik,1013,zalacznik-nr-1-strony-1-42.pdf>

Orły i bieliki

Popularnie orłami nazywane są nasze największe skrzydlate drapieżniki: bielik, orzeł przedni oraz orliki: krzykliwy i grubodzioby. Jednakże według systematyki orłami właściwymi są gatunki reprezentujące rodzaj orzeł, należące do podrodziny orłów. Ich cechą wspólną jest opierzony skok (noga) aż do palców. Bielik jest dalekim krewnym orłów i wyróżnia się nieopierzonym skokiem.

Źródło: <https://www.bip.biebrza.org.pl/plik,1013,zalacznik-nr-1-strony-1-42.pdf>

Bielik

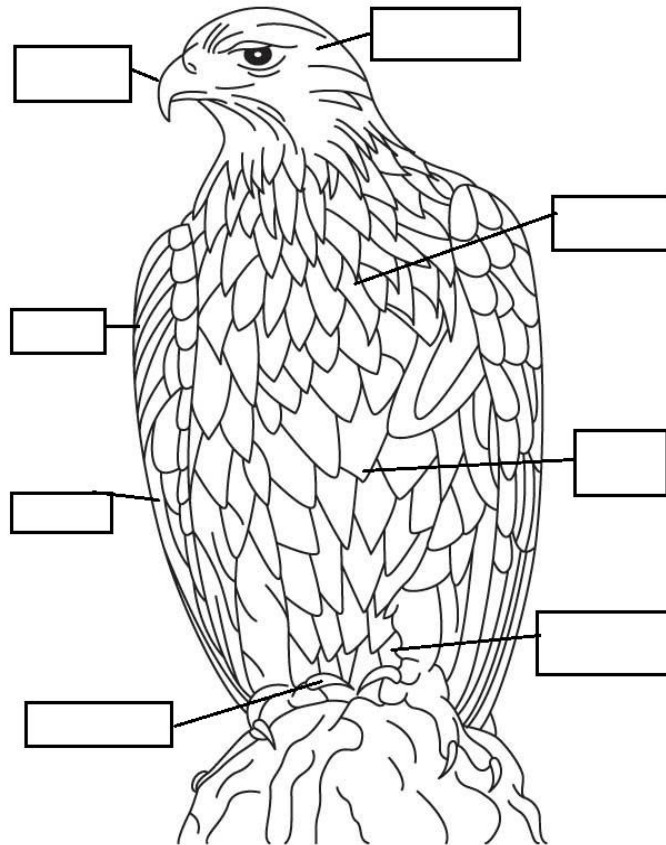
Jest największym lęgowym ptakiem szponiastym, drapieżnym, samice, które są nieco większe od samców, mogą osiągać masę ok. 6 kg i rozpiętość skrzydeł ok. 2,5 m. Dorosłe ptaki (6 letnie i starsze) są brązowe, często nieco jaśniejsze z wierzchu, mają jasną głowę i szyję, śnieżnobiały ogon, żółty dziób i tęcza. Bielik w naturalnych warunkach może dożywać wieku ok. 30 lat. W Polsce bielik występuje w lasach gdzie można znaleźć stare wysokie drzewa, położonych w pobliżu jezior, zalewów przymorskich, dużych stawów rybnych, szerokich dolin rzecznych i innych terenów podmokłych. Gniazdo najczęściej buduje na sośnie, z grubych gałęzi. Znajduje się ono zazwyczaj do kilku km od najbliższego akwenu (potencjalnego łowiska), rzadko dystans ten wynosi 10 lub więcej km. Bielik żywi się rybami i ptakami wodnymi, zimą zjada też padlinę. Bieliki wypatrują zdobyczy zarówno z czatowni jak i lotu patrolowego. W Polsce dorosłe bieliki są ptakami osiadłymi i cały rok spędzają w miejscu lęgowym. Jedynie w bardzo trudnych warunkach zimowych niektóre osobniki koczują w miejscach gdzie łatwiej im o zdobycz np. nad niezamarzającymi rzekami. Do rozrodu przystępują w wieku 5–6 lat, samica składa najczęściej 2 jaja, jednak tylko w połowie skutecznych lęgów gniazdo opuszczają 2 młode. Bielik jest ptakiem podlegającym ochronie ścisłej, wokół jego gniazd wyznacza się strefy ochronne. Umieszczony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt i Załączniku I Dyrektywy Ptasiej.

Źródło: <https://docplayer.pl/5181806-Scenariusz-bielik-wyjatkowy-ptak-szponiasty.html>

Budowa ciała ptaka

3. Zaznacz na poniższym rysunku poszczególne elementy budowy bielika, wpisując odpowiedni numer przy określonej części ciała bielika

1 - głowa, 2 - dziób, 3 - klatka piersiowa, 4 - brzuch, 5 - skrzydło, 6 - noga, 7 - pazur

Źródło: <https://drukowanka.pl/kolorowanka/orzel-bialy/>, nieco zmienione

Fot. Janusz Kupryjanowicz

4. Połącz linią ptaka z odpowiednim pożywieniem i typem dziobu oraz nogi.

bielik			ryba
krzyżówka			nasiona i ziarna zbóż
jaskółka			rośliny wodne np. moczarka kanadyjska
wróbel			owady np. mucha

Źródło: <https://docplayer.pl/5181806-Scenariusz-bielik-wyjatkowy-ptak-szponiasty.html>

Bielik (Fot. Janusz Kupryjanowicz)

5. Wykreśl co drugą literę w podanych wyrazach, a otrzymasz nazwy ptaków szponiastych, drapieżnych.

K	Z	R	A	O	E	G	I	U	E	L	G	E	J	C
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

M	V	Y	W	S	Q	Z	R	O	Y	Ł	L	Ó	K	W
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

J	R	A	E	S	T	T	I	R	O	Z	P	Ą	E	B
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

B	Y	Ł	S	O	G	T	O	N	K	I	H	A	Y	K
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

B	U	I	D	E	H	L	E	I	A	K
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

O	I	R	D	Z	J	E	T	Ł
---	---	---	---	---	---	---	---	---

R	J	Y	C	B	A	O	H	Ł	G	Ó	T	W
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

P	M	U	U	S	G	T	B	U	V	Ł	Y	K	N	A
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

S	I	O	A	K	C	Ó	T	Ł
---	---	---	---	---	---	---	---	---

6. Na podstawie atlasów i fotografii ptaków, wpisz informacje dotyczące jaj, typów i lokalizacji gniazd ptaków podanych w tabeli

Nazwa ptaka	Jajo ptaka (wielkość, kolor, inne cechy)	Typ i lokalizacja gniazda
Bocian biały	....	....
Bielik	....	....
Sójka zwyczajna	....	....
Kaczka krzyżówka	....	....
Kukułka zwyczajna	....	....
Drozd śpiewak	....	....

7. Uzupełnij opis Godła Polski, wykorzystaj poniższe słowa

małą	dumny	czerwonym	złota
wyprostowany	biały	ostre	rozpostartymi
szerokie	zakrzywiony	rozłożyste	mocny

Godłem Polski jest ..... orzeł na ..... tle.

Jego ..... głowę zdobi ..... korona.

Orzeł ma ..... i ..... skrzydła.

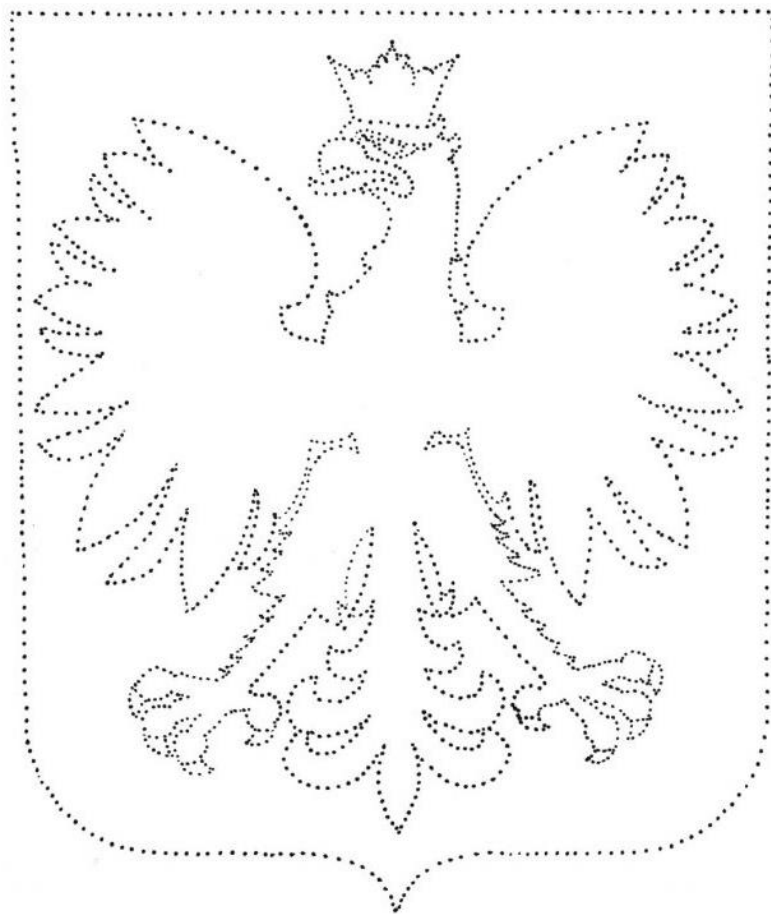
..... wygląd ptaka podkreśla ..... korpus i
..... , ... dziób.

Palce są uzbrojone w ..... szpony.

Wydaje się, że ..... skrzydłami pragnie osłonić Polskę przed
niebezpieczeństwem.

Źródło: Karta pracy 2 - Scenariusz 42 (dla ucznia zdolnego)
<https://zasobyip2.ore.edu.pl/pl/publications/download/32294>

8. Obrysuj kontur Godła Rzeczypospolitej Polskiej, którym jest wizerunek orła białego ze złotą koroną na głowie zwróconej w prawo, z rozwiniętymi skrzydłami, z dziobem i szponami złotymi, umieszczony w czerwonym polu tarczy.

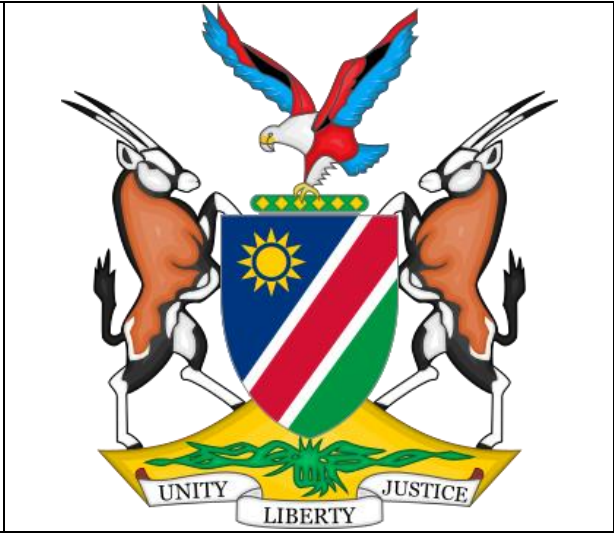
Źródło: <https://mojedziecikreatywnie.pl/wp-content/uploads/2018/04/godo-karta-pracy-kolorowanka-1024x726.jpg>

9. Poniżej widzisz Godła i Herby różnych państw na świecie (źródło: www.wikipedia.org). Pod każdym na podstawie dostępnych źródeł wpisz nazwę państwa, które w swym godle ma wizerunek orła.
Pomogą Ci poniższe nazwy państw.

ARMENIA, SUDAN POŁUDNIOWY, NIEMCY, POLSKA, JORDANIA, RUMUNIA, INDONEZJA, CZARNOGÓRA, MEKSYK, GHANA, ROSJA, NAMIBIA, ALBANIA, EGIPT, JEMEN, SERBIA, AUSTRIA, NIGERIA, SYRIA, MOŁDAWIA, CZECHY, USA, IRAK, ZJEDNOCZONE EMIRATY ARABSKIE

	
<p>.....</p>	<p>.....</p>
	
<p>.....</p>	<p>.....</p>
	
<p>.....</p>	<p>.....</p>

#322794642

